

Cēsu novadā 2022./23.mācību gadā vispārējās izglītības iestādēs 9. klasē mācības uzsāka 402 skolēni, no tiem 24 skolēni speciālajā programmā. Vēl 46 skolēni mācības 9. klasē uzsāka Cēsu Bērzaines pamatskolā – attīstības centrā, kur lielāks īpatsvars skolēnu apgūst spe-

ciālās programmas, Spāres pamatskolā un A.Bieziņa Raiskuma pamatskolā, kur īsteno speciālās programmas.

Pamatskolas beidzēji šogad valsts centralizētos eksāmenus kārtos atbilstoši jaunajam mācību saturam, ko Latvijā sāka ieviest pirms trim gadiem. Lai iegūtu

apliecību par pamatzglītību, 9.klases skolēniem ir trīs eksāmeni: latviešu valodā, matemātikā un svešvalodā, bet pie svešvalodām nepieskaita krievu valodu.

Līdz šim 9. klases eksāmenus iegūtais vērtējums tika izteikts ballēs, darbus vērtēja skolā. No šī mācību gada vērtējums tiks izteikts procentos, lai eksāmens būtu

nokārtots, tajā jāiegūst vismaz 10% no kopējā vērtējuma. Darbus labos centralizēti, un par katru eksāmenu tiks izsniegti sertifikāti, kas būs pieejami elektroniskā formātā Valsts pārbaudījumu informācijas sistēmā, tos varēs saņemt no 21.jūnija.

Pamatskolām centralizēto eksāmenu nākas organizēt pirmo reizi, līdz šim 9.klases beidzēju pārbaudījumus pieņēma un laboja pašu skolas pedagogi. Pieredze ir mācību iestādēs, kurās ir vidusskolas posms, kur divpadsmitklasnieki kārtos eksāmenu centralizēti jau gadiem, bet pamatskolās tas ir jaunums.

Valsts izglītības satura centra Administratīvā un nodrošinājuma departamenta Komunikācijas nodaļas vadītāja **Liene Bērziņa** teic: “Skolās, kurās līdz šim neorganizēja centralizētos eksāmenus, lie-

Pamatskolā centralizētais eksāmens - jaunums

lākais izaicinājums noteikti saistīts ar praktisko pusi, jo centralizēto eksāmenu organizēšanai ir stingri noteikta kārtība un procedūra, kas jāievēro. Savukārt skolēniem, līdzīgi kā katru gadu, bažas noteikti saistītas ar uztraukumu, vai izdosies eksāmenu nokārtot, un apziņu, ka eksāmeni ir sva-

rīgākā daļa pamatskolas posmā, kur jāparāda zināšanas, kas apgūtas daudzu gadu garumā.”

Cēsu novada pašvaldības Izglītības pārvaldes izglītības speciālists **Uldis Blīgzna** stāsta: “Sniedzam palīdzību direktoru vietniekiem mācību darbā, kolēģi konsultējas ar tiem, kuriem jau ir

pieredze centralizēto eksāmenu organizēšanā.

Eksāmena dienā no rīta eksāmenu materiāli tiek atgādāti Izglītības pārvaldē, pēc tiem ierodas skolu direktori, ved uz skolu. Pamatskolām jauninājums ir tas, ka eksāmenu rezultāti jānogādā Rīgā, tas nozīmē, ka eksāmenu

mutvārdu daļas norise arī jāfilmē.”

Iespēju pedagogiem, skolēniem, viņu vecākiem papildināt izpratni par jauno kārtību piedāvā arī Valsts izglītības satura centrs (VISC). No 7. marta iestāde savā feisbuka kontā rīko seminārus, plašāk izskaidrojot 9.klašu centralizēto eksāmenu saturu un norisi. “Un Izglītības pārvalde arī vēlreiz rīkos semināru skolu direktoru vietniekiem izglītības jomā, lai izzinātu, vai vēl ir kādas neskaidrības, un tās kļiedū,” saka U.Blīgzna. □

Plašas iespējas parādīt zināšanas un prasmes

Būtiskākās izmaiņas eksāmenu saturā: uzsvars likts uz prasmi ne tikai izpildīt uzdevumus, bet arī pamatot, kā skolēns tos risinājis, kā ticis līdz rezultātam, kā strukturējis uzdevuma izpildi, atzīst Cēsu 1. pamatskolas direktore **ANTRA AVENA**.

Būtiska ir teksta izpratne, tā svarīga gan matemātikā, gan latviešu valodā un svešvalodā, lai veiksmīgi izpildītu uzdevumu, pauž A.Avena: “Nav tā, ka eksāmenu saturs pilnībā ir mainījies, mainījušies ir uzsvāri, kam pievērs uzmanību. Uzdevumi saistīti ar praktisko dzīvi, situācijām, ar kurām skolēns var sastapties. Piemēram, izprotot, kurā viesu mājā apmesties ir izdevīgāk, rēķinot dažādas pozīcijas, tāpat veikalā, izvēloties produktus, saprast, kurš patiesībā ir izdevīgākais.

Skolēnus eksāmeniem gatavojam atbilstoši valsts pārbaudes darbu programmai, uzdevumu piemēriem, snieguma līmeņu aprakstiem. Lai arī kāds būtu pārbaudes darbu saturs, visam pamatā ir skolēnu pamatzināšanas priekšmetā.”

Šī gada eksāmeni būs lielāks

izaicinājums arī tāpēc, ka lielāko daļu jaunā mācību satura skolēni apguva attālināti, uzsvēr direktore. Tikai 9. klasē skolēni visu mācību gadu mācījās klātienē, iepriekšējos divos mācību gados, kovida pandēmijas ierobežojumu laikā, apgūtajās zināšanās redzami robi. Tādēļ vērtīgs bija izmēģinājuma eksāmens matemātikā, ļaujot gan skolēniem saprast savu zināšanu līmeni, gan skolotājiem zināt, pie kurām tēmām vēl vairāk jāpiestrādā. “Lielāko daļu uzdevumu bijām risinājuši, bet apjoms vēl ir matemātikā ir tik liels, ka pēdējos mēnešos jāstrādā pie atkārtotības. Šodienas bērnu lielākā problēma ir ilgtermiņa atmiņa. Ja kaut ko labi zina un prot tad, kad mācās tēmu, tad pēc pāris mēnešiem liekas, ka varam atkal visu sākt no sākuma - daudz jau piemirsts. Bet laiks vēl ir, domājams, šis izmēģinājuma eksāmens lika kādam mazliet sarosīties un gala pārbaudījumu uztvert nopietnāk,” saka A.Avena.

Runājot par jauno vērtēšanas sistēmu, A.Avena saka: “Iepriekš, lai eksāmens būtu nokārtots, bija jāsaņem četras balles, jāizpilda apmēram 30% no darba, tagad tie

ir desmit procenti. Bet tās ir minimālās prasības. Vai tas ir daudz vai maz, tas laikam retorisks jautājums. Mūsu kopdarbs ir vērst uz to, lai katrs skolēns eksāmenā parādītu labāko, ko pamatskolā iemācījies.”

Sākotnēji bija paredzēts, ka šī mācību gada noslēgumā 9. klases skolēniem pirmo reizi būs jākārtos starpdisciplinārais eksāmens, kurā ietverts sociālās un pilsoniskās, dabaszinātņu un tehnoloģiju mācību jomu saturs. Tomēr tas aizstāts ar starpdisciplināro pārbaudījumu, ko organizēs kā diagnosticējošo darbu. Dalību šajā pārbaudījumā nosaka izglītības iestāde. Diagnosticējošā darbā iegūtais vērtējums neietekmēs skolēna semestra vai gada vērtējumu un neparādīsies arī sekmju izrakstā. Diagnosticējošajam darbam ir informatīvi izglītojoša nozīme, lai skolotājs un skolēns zinātu, kuras zināšanas un prasmes ir apgūtas. Starpdisciplinārais pārbaudes darbs 9. klašu izglītojamajiem kā eksāmens būs obligāts pēc diviem gadiem.

“Novērtēju, ka plānoto starpdisciplināro eksāmenu aizstāja ar diagnosticējošo darbu, jo pare-

Jaunais **latviešu valodas eksāmens** 9. klasei pēc uzbūves ir līdzīgs iepriekšējo gadu eksāmeniem, bet tā saturs ir pilnveidots. Pirmajā daļā iekļautie uzdevumi saistīti ar dotajiem tekstiem, skolēniem, tos analizējot, būs iespēja demonstrēt faktiskās zināšanas un prasmes. Lielāks uzsvārs likts uz skolēnu argumentācijas prasmēm. Runas daļā skolēns iepriekš sagatavo tekstu par konkrētu tematu, par to eksāmena laikā intervētājs uzdod jautājumus.

Matemātikas eksāmenā zināšanu un izpratnes pārbaudei iekļauti uzdevumi, kuros jāatpazīst matemātiskie objekti, to attēlojumi, īpašības, jāskaidro jēdzieni, darbību nozīme, jānosaka sakarības starp lielumiem. Skolēniem ir jāparāda prasmes strādāt ar informāciju, lietot algoritmus, matemātikas valodu, kā arī parādīt risinājuma gaitu. Darbā ie-

kļauti arī konstrukcijas un pierādījuma uzdevumi.

Svešvalodas eksāmena saturs dod skolēniem iespēju pārbaudīt apgūtās zināšanas un izpratni, prasmes, ieradumus un demonstrēt zināšanu, izpratnes un prasmju kombinācijas darbībā reālās dzīves situācijās, veicot dažādus saziņas uzdevumus.

Rakstiskajā daļā skolēni veiks vienu uzdevumu un veidos ap 200 vārdu garu tekstu. Būtiskākā izmaiņa runāšanas daļas saturā, uzbūvē un norisē ir tā, ka visās svešvalodās tiks īstenota vienota pieeja, turklāt skolēni runāšanas daļā piedalīsies pāros, kas ļaus pārbaudīt prasmi veidot runu, mijiedarboties ar sarunas partneri, uzdodot un atbildot uz jautājumiem un meklējot kopīgo risinājumu. Atšķirībā no latviešu valodas šeit runa netiek iepriekš sagatavota.

dzētā eksāmena saturs ir zināms izaicinājums arī skolotājiem - pārbaudes darba paraugu mēs saņēmām augusta beigās. Jaunais saturs skolā ir tikai trešo gadu, ir jāsaprot, ko esam īstenojuši veiksmīgi un kuras ir tās lietas, kas pedagogu sadarbībā vēl ir jāpilnve-

do,” pauž Antra Avena un vērtē, ja šis pārbaudījuma darbs šogad būtu kā eksāmens, tad tas būtu vissarežģītākais un apjomīgākais no visiem, jo aptver vairākas mācību jomas, vairākus mācību priekšmetus. □

VIEDOKLIS

Skujenes pamatskolas direktore **ANDA LUKSTIŅA**:

“Esmu pietiekami ilgu laiku bijusi direktore, tāpēc ir pieredze centralizēto noslēguma darbu organizēšanā. Tikai bērniem tas var radīt vairāk saspringumu un uztraukumu, saskaroties ar situāciju, pie kuras viņi nav pieraduši. Bet domāju, tam nevajadzētu atspoguļoties eksāmenu rezultātos.

Skolai šāda veida eksāmenu organizēt, novadīt ir nedaudz sarežģītāk. Devītie vienmēr gala eksāmenu ir rakstījuši papīra

formātā, bet tagad ir jāfilmē, jācer, ka ar ierakstiem viss nostrādās, visu varēs aizsūtīt. Protams, kad kaut kas notiek pirmo reizi, ir daudz jādomā, vieglāk ir dzīvot tā, kā esam pieraduši, vieglāk ir nemainīt. Taču esam arī pieraduši, ka ir vienas pārmaiņas, tad citas, kurām nemitīgi ir jāpielāgojas.

Šis gads ir pirmais, kad eksāmenu kārtos skolēni, kuri mācījušies pēc “Skola 2030” jaunās pieejas. Tāpēc vēl īsti nezinām, kā izskatīsies eksāmeni un cik liela atšķirība būs. Tas, ko redzam, ka, piemēram, matemātikas eksāmenā skolēnam ne tikai

jāatrisina uzdevums, bet arī jāpamato, kā nonācis līdz rezultātam. Prast pamatot, kāpēc esi darījis tieši tā, ir grūtāk, nekā vienkārši izpildīt uzdevumu. Arī pieaugušie, veicot darbības, kas ir pierastas, var aizdomāties un samulst, ja jāsāk paskaidrot, kāpēc rīkojas tieši tā.

Daudz ir atkarīgs no bērna, viņa attieksmes pret mācībām, motivācijas, sadarbības ar skolotāju. Tas ir tas galvenais, kas veido eksāmena rezultātu. Gadu no gada atšķiras gan klase kopumā, gan katrs skolas beidzējs, mainās paaudzes, mainās attieksme. Attieksme pret mācī-

bām, eksāmeniem un dzīvi ir citāda, nekā tā bija kādreiz.

Šogad neierasti būs tas, ka izlaidums notiks, pirms skolēni būs saņēmuši eksāmenu rezultātus. Skolai ir tradīcija, ka izlaidums ir skaists notikums, kurā absolvents saņem apliecinājumu par iegūtu izglītību. Tagad tas mainīsies, izlaidumā bērni vēl nezinās, vai viņi visi nepieciešamos 10% ir ieguvuši, vai kādam tomēr ir pietrūcis. Bet gaidīt līdz 22. jūnijam arī negribas, jo skolēniem jau ir domas par mācībām nākamajā skolā. Tāpēc ir vēlēšanās, lai eksāmenu rezultāti būtu zināmi ātrāk un atvadas

no skolas varētu notikt kopā ar šo dokumentu saņemšanu.” □

Lappusi sagatavojuši
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA “Cēsu Druva”.